

Haupttagung DVGW en VGW

Stuttgart, 16 - 18 mei 1972

De Deutscher Verein von Gas- und Wasserfachmännern e.V. hield, tezamen met de Verband der deutschen Gas- und Wasserwerke e.V., haar tweejaarlijkse Haupttagung in de Liederhalle te Stuttgart. Het zalencomplex van de Liederhalle bleek ruimschoots voldoende om de meer dan 1500 deelnemers uit gas- en waterkringen te bevatten, terwijl de verzorgde architectuur aan de grote groepsbijeenkomsten toch een zekere intimiteit verleende. Tegenover het grote deelnemersaantal viel het geringe aantal buitenlanders van niet meer dan 20 op: schrijver dezer was de enige Nederlandse „waterman”, hetgeen wellicht verklaard kan worden door de omstandigheid dat de VWN gelijktijdig in Wageningen een bijeenkomst organiseerde. Bijzondere dank aan de Duitse gastheren zijn de buitenlandse deelnemers zeker verschuldigd voor de hartelijke ontvangst, die hen in het hertogelijke slot „Solitude” werd aangeboden; zij konden zich daar tijdens een voortreffelijke lunch op ongedwongen wijze met de bestuursleden van de organiserende verenigingen onderhouden. Dr. Ing. Schickhardt, een veel en graag geziene gast op onze vergaderingen, verzorgde op zeer deskundige wijze een historische toelichting over het slot en zijn omgeving, aangezien zijn familie meer dan vijfhonderd jaren in het Württembergse resideerde.

Ik laat hieronder een samenvatting van een aantal lezingen volgen; aangezien de water- en gas-lezingen simultaan werden gehouden moest ik een keuze maken, die uiteraard op het water gevallen is. In extenso zullen de lezingen ongetwijfeld in „GWF” worden gepubliceerd, waarbij ik gaarne wil aantekenen dat kennisgeving daarvan ook in Nederland zeker de moeite waard moet worden geacht.

De econoom *Prof. Dr. Th. Wessels* hield voor gas- en watervak gezamenlijk de feestrede, getiteld: „Economische politiek op vaste grondslagen?” Hij wees erop, dat een aantal economen tegenwoordig een *monetaire* politiek verdedigen, die de nodige automatische correcties in de nationale economie zou kunnen aanbrenge zonder dat regering en parlement gedwongen zouden zijn tot het nemen van impopulaire maatregelen.

Zoals het vraagteken in de titel van zijn voordracht reeds aangaf, meende hij ernstig te moeten betwijfelen of *monetaire* bijsturing alléén de gewenste gevolgen bij de bestrijding van de huidige recessiemoeilijkheden zou kunnen hebben. Met klem wees hij erop, dat ook de andere middelen uit het arsenaal van mogelijkheden waarover wij thans kunnen beschikken niet ongebruikt zullen mogen worden gelaten, zoals bijvoor-

beeld de *investeringspolitiek*, gericht op beperking bij krappe geldmiddelen en op expansie bij een ruime geldmarkt, zulks ter compensatie van particuliere investeringen. De investeringspolitiek vertoont echter manco's door het tijdsverloop: het verstrijken van de tijd tussen het nemen van maatregelen en het intreden van hun gevolgen kan er gemakkelijk toe leiden, dat zij in de veranderde omstandigheden niet meer passen. De *fiscale politiek* schiet naar sprekers mening door zijn te geringe effect tekort. De *monetaire politiek* zou als groot voordeel hebben, dat zij een anti-inflatoire werking heeft en de speculatie op prijsstijgingen of prijsdalingen zou doen verminderen. Bij het hanteren van alle middelen tot correctie van de economie spelen de verwachtingen die men van de toekomst heeft een belangrijke rol. Spreker herinnerde echter aan het woord van Schumpeter: „Auf lange Sicht sind wir alle tot”. Spreker erkende dat de *monetaire politiek* een belangrijke bijdrage kan geven, maar wees daarbij op de moeilijkheden die de expansie van het girale geld veroorzaakt: een chèque creëert geld zolang ze niet geïncasseerd is. Deze moeilijkheden kunnen slechts voorkomen worden als alle girale gelden door contante waarde gedekt worden (Friedmann). Dit lijkt echter een niet te verwezenlijken zaak. Hij wees ook op de belangrijke rol van de omloopsnelheid van het geld. Deze wordt wel op middellange termijn constant geacht, maar spreker had daaromtrent ernstige twijfel. Wel verwachtte spreker op middellange termijn een gunstig effect van het binden van de lonen aan het kosten-niveau.

Dr. K. Haberer hield een referaat over: „Drinkwater in de milieubescherming”. Uit de geschiedenis noemde hij een lange reeks van voorbeelden van verontreiniging van het water, die de kwaliteit van het drinkwater bedreigen: ziektekiemen, zoutlozingen, fenolen, aardolieproducten, detergenten, fosfaten, aromatische en giftige stofwisselingsproducten (o.m. van actinomyceten), pesticiden, polycyclische aromaten, cadmium, kwik en andere zware metalen, radio-activiteit, thermische verontreinigingen, wateronthardingsmiddelen. De toxiciteit van verscheidene stoffen kan door synergetische werking met andere stoffen versterkt worden: een gebied waarop tot dusver nog weinig onderzoek is verricht. De massamedia hebben de aandacht van het publiek sterk op al deze zaken gevestigd: het is vaak beschamend dat de waterleidingbedrijven hebben nagelaten hun kwaliteitsproblemen aan deze aandacht te koppelen, en dat daarop nu van andere zijde moet worden gewezen. Ook de in-

dustrie stelt zich soms heel weinig positief op: zodra eisen aan het afvalwater worden gesteld, dreigt men met de werkgelegenheid, die door de behandelingskosten van het afvalwater in gevaar zou worden gebracht.

Spreker ondersteunde krachtig het programma van de Bondsregering: een behoorlijke afvalwaterzuivering volgens eenheidsrichtlijnen, waarbij de heffingen op lozingen uitsluitend voor de zuivering van afvalwater zullen mogen worden aangewend; een „Vollkompetenz” van de Bond in zaken van waterhuishouding, waartoe de Grondwet moet worden gewijzigd, en tenslotte het bevorderen van de bundeling van openbare drinkwatervoorziening in groter verband.

Prof. Dr.-Ing. F. Schmidt gaf een overzicht van de waterhuishoudingsplanning in Baden-Württemberg, het land waar het congres te gast was. Deze richt zich daar in zeer sterke mate op de drinkwatervoorziening; omdat het stroomgebied van de Neckar een geringe neerslag heeft en de rivierafvoeren sterk wisselen (minima en maxima verhouden zich als 1 : 230) moet reeds geruime tijd van buiten dit gebied water worden aangevoerd. Voor het jaar 2000 rekent men met een waterbehoefte van 780 mln. m³ met maxima van 43,6 m³/sec, waarvan de Bodensee 15,3 m³/sec zal moeten leveren. Hij wees erop, dat van het drink- en gebruikswater het grootste deel als afvalwater moet worden afgevoerd; dit zal het biologisch evenwicht in de Neckar verstoren tenzij daarenboven nog 175 mln. m³ in gemiddelde jaren of 400 mln. m³ in droge jaren uit de Bodensee op de Neckar wordt gebracht. Bij de berekeningen is eventuele thermische belasting nog niet in beschouwing genomen. Er zijn plannen om het water door een ondergrondse tunnel van 75 km lengte, die door het bergmassief wordt geboord, aan te voeren; de capaciteit van deze tunnel is berekend op 25 m³/sec. Ook de scheepvaart en de energievoorziening zullen van deze wateraanvoer profiteren, terwijl niveau-pieken van de Bodensee kunnen worden afgevlakt, maar primair staat het doel, voldoende water in de Neckar te brengen ter afwering van de biologische bedreiging door het afvalwater.

Prof. Dr. G. Lüttig behandelde het thema van de bescherming van het grondwater door vaststelling van beschermingsgebieden.

Bij de aanvang van zijn lezing wees hij erop, dat de bescherming niet eenzijdig mag worden beschouwd, maar rekening moet houden met ontwikkelingen op andere gebieden (woningbouw, industrialisatie, recreatie enz.).

In de Werra en de Weser is een aanzienlijke stijging van de totale hardheid en het chloride-gehalte opgetreden door afvalstoffen van de kalimijnen; het oeverfiltraat uit deze rivieren verontreinigt ook

het grondwater. Ook het lood- en zinkgehalte van het grondwater kan door mijnbouw toenemen. Het nitraat- en nitrietgehalte stijgt, door de toepassing van kunstmest, vooral in het bovenste grondwater. Men is hier van mening, dat het belang van de waterkwaliteit vóór dat van de landbouw moet gaan.

Radio-actief afval wordt in dichte zandsteenformaties geborgen, en ook voor andere afvalproblemen worden door geologisch onderzoek oplossingen gezocht.

Welke maatregelen ter bescherming van het grondwater nodig zijn, kan slechts door geohydrologisch onderzoek worden vastgesteld.

Spreker tekende hierbij aan, dat de planologie meestal uitgaat van een tweedimensionale ruimte, terwijl het uitermate nuttig zou zijn daarbij ook rekening te houden met de bodem, wegens de mogelijkheden voor exploitatie van bodemschatten en grondwater.

Bij dit laatste moet men dan óók de beschermingsgebieden incalculeren. Spreker behandelde daarna de ook te onzent bekende methoden voor de bepaling van de omvang van beschermingsgebieden. Voor het vaststellen van de zgn. „50-dagen zone” ter bescherming tegen bacteriologische verontreinigingen wordt ook van tracers gebruik gemaakt. Spreker waarschuwde ervoor, dat men wegens de vaak inhomogene bodemstructuur niet blindelings op de resultaten van het tracer-onderzoek mag vertrouwen en dat aanvullende waarnemingen d.m.v. een voldoende dicht peilbuizenet noodzakelijk blijven.

Over de toelaatbare „grenswaarden” van verschillende stoffen bestaan nog weinig vaststaande gegevens (Cl⁻gehalte, smaakgrens!). Naar sprekers mening zouden kwesties van schadevergoeding, verband houdende met de vaststelling van beschermingszones, bij voorkeur behandeld dienen te worden door de instanties, die de gegevens voor de bescherming verzamelen en bewerken. Ik veroorloof mij hierbij een vraagteken te zetten: men kan immers moeilijk verwachten dat deze instanties voldoende kennis van schadevergoedingsvraagstukken, die soms zeer gecompliceerd zijn, bezitten.

Prok. Dipl.-Volkswirt H. Gundermann van het Wasserwerk Gelsenkirchen behandelde tenslotte de mogelijkheden tot publiciteit in de sector van de watervoorziening.

Hij legde er vooral de nadruk op, dat het waterleidingbedrijf er niet mee kan volstaan te reageren op berichtgeving van buiten of op bepaalde gebeurtenissen, maar zelf de klanten moet bedienen met een goede informatie. Men moet dergelijke berichtgeving behoorlijk plannen en ook continu verzorgen; noodlottig zou het zijn om, nadat men het doel uit het oog heeft verloren, de inspanningen te verdubbelen (Mark Twain). Hier dient geen verkeerde spaarzaamheid te heersen. Het is te begrijpen dat men geen dure reclame gaat voeren, maar be-

dacht moet worden dat een goede publiciteit óók in de watersector bijdraagt tot de produktiviteit. Maar al te zeer beschouwt men publiciteit nog als een noodzakelijk kwaad. Een gevaarlijke houding, als men weet hoe enorm de waterbehoefte in de toekomst zal stijgen. Spreker vestigde er de aandacht op, dat men niet moet denken van alle problemen af te zijn door maar een public relations-man aan te stellen: ook de technici van het bedrijf moeten aan de publiciteit meewerken, die dan door de public relations-man „vertaald” en naar buiten gebracht kan worden.

Een belangrijke taak van het waterleidingbedrijf is het samenwerken met de massa-media: pers, radio en t.v. Men moet hier mikken op objectieve berichtgeving, die gemakkelijk te begrijpen is. De informatie moet daarbij bestendig en voortdurend zijn. Planning van persconferenties is hier van belang: geef de mensen een beknopt overzicht met zake-lijke gegevens mee, dat voorkomt veel misverstand! Het is ook belangrijk ervoor te zorgen, dat er één contactman voor de pers is; dit voorkomt tegenstrijdige berichtgeving.

Bij het opbouwen van goede public relations moet men zich ook positief richten op de eigen activiteiten door informatie van aandeelhouders, concessiegevers enz., voor het verwerven van het nodige vertrouwen.

Men moet zich ook richten tot (potentiele) klanten, andere ondernemingen, verenigingen van belanghebbenden (consumentenbond!) en industriële groeperingen.

Tenslotte dient men ook de interne publiciteit goed te verzorgen door het informeren van de managers en andere personen binnen het eigen bedrijf („human relations”). Ook de medewerkers vertegenwoordigen, vaak in belangrijke mate, het bedrijf naar buiten; om dit goed te kunnen doen moeten ze beschikken over actuele informatie, dus veelal niet via het bedrijfsblad, dat vaak te laat komt, maar bijvoorbeeld door interne circulaire. Ook hier is plaats voor planning van de voorlichting op middellange termijn, gericht op de specifieke behoeften van de bedrijfsfunctionarissen.

Spreker deelde tenslotte mee, dat de VGW nog dit jaar een rapport over de public relations zal doen verschijnen. Het was enigszins teleurstellend, dat deze goede voordracht, aan het slot van het congres, slechts door een honderdtal deelnemers werd bijgewoond; veel werd echter goedge maakt door de levendige discussie die zich na de voordracht ontspan. Gewezen werd daarbij op het belang van de voorlichting via de scholen: bij het voorbereiden van audio-visuele hulpmiddelen voor het onderwijs kunnen de waterleidingbedrijven een belangrijke bijdrage leveren.

Desgevraagd gaf spreker als zijn mening te kennen, dat men op slechte voorlichting („drink geen water want het is vies”)

bij voorkeur *niet* moet reageren: de sensationele berichtgevers hebben altijd de eerste slag gewonnen, die men praktisch nooit helemaal kan terughalen. Beter is het door een goede voorlichting zoveel degelijke informatie te verschaffen, dat de slechte berichtgevers daartegen reeds bij voorbaat niet opgewassen zijn. Met andere woorden: men moet een hechte vertrouwenspositie opbouwen.

Tenslotte werd door één van de deelnemers het verlangen geuit, dat men bij de voorlichting ook de waterprijs „doorzichtig” dient te maken; iets waarmede de spreker, gezien de komende tariefsverhogingen, volledig kon instemmen.

Excursies

Op de laatste dag van het congres bestond de gelegenheid tot deelneming aan tal van excursies, o.m. naar de Bodensee-watervoorziening, die thans Stuttgart en het omliggende gebied door middel van twee leidingen met een capaciteit van 7,5 m³/sec. van drinkwater voorziet. Het water wordt in het pompstation Sipplinger Berg aan de Bodensee tot drinkwater bereid door – achtereenvolgens – microzeven, ozonisering en snel-filtratie, met als laatste stap een lichte chloring.

GROOT-BRITANNIE EN DE REORGANISATIE VAN HET WATERBEHEER

Zoals bekend bevindt het Britse waterbeheer zich thans midden in een overgangsfase naar tien Regional Water Authorities welke volgend jaar moeten gaan functioneren.

Dit thema bleef niet onbesproken in de vergadering van de Institution of Water Engineers op 4 mei jl. te Nottingham, welke door de voorzitter van de VWN, ir. H. Haverkate, werd bijgewoond.

De wnd. voorzitter van de Trent River Authority, Mr. C. A. Butler, kon niet nalaten om in zijn welkomwoord Mr. Jack Beddoe, onder-staatssecretaris van het ministerie voor het Milieu, als volgt te karakteriseren:

„Mr. Beddoe is the Architect of the proposed Reorganisation of Water Services which is causing so many headaches at the moment. I also presume he is responsible for the mass of Consultation Documents that keep flooding the office – so much so that we shall shortly be submitting to him an application for grant aid for our Consultation Documents Flood Relief Scheme. There will obviously be many bridges to cross before 1st April 1974. All of us in the water and sewerage services – Members as well as officers – face great changes. The Government plans for reorganisation will throw us all much closer together – it may even throw some of us out. Whether or not we agree with the proposals, we all accept, I am sure, that water is one and indivisible and has to be administered as such. The new system has GOT to work.”